

- Meditatie
- Ambtelijke praktijk
- Bijbelstudie
- Kerkelijk actueel
- Boekbespreking

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

Een Christelijke levenswandel

*“waardiglijk het
Evangelie van
Christus”*

Filippenzen 1:27a

*Als de voet niet
volwaardig
loopt op het
pad van Gods
geboden, dan
komt er een
dorheid en
donkerheid
over de ziel.*

De apostel roept de Filippenzen op tot een wandel, “waardiglijk het Evangelie van Christus”. Hij gebruikt het woord “waardiglijk” nogal eens. Zo bidt hij de Efeziërs, dat zij toch wandelen zouden “waardiglijk de roeping waarmee zij geroepen waren”. En de Kolossenzen, dat zij mochten wandelen “waardiglijk den Heere”. Hij vermaant de Thessalonicenzen te wandelen “waardiglijk Gode, Die hen riep tot Zijn Koninkrijk en heerlijkheid”. Voor koning Agrippa zegt hij dat hij de heidenen verkondigt dat zij zich zouden beteren en bekeren, “werken doende der bekering waardig”. Wanneer we al deze uitspraken van de apostel met elkaar vergelijken, dan wordt het ons duidelijk, dat hij met een wandel “waardiglijk het Evangelie van Christus”, bedoelt: een wandel, zoals toch verwacht mag worden van hen, die de heerlijke beloften van het evangelie ontvangen hebben; van hen, die delen in dat onuitsprekelijke heil, dat door het evangelie wordt verkondigd. Kortom: een wandel, “waardiglijk het Evangelie van Christus” is een wandel zoals het evangelie die eist van zijn belijders en van de burgers van het koninkrijk van God; een wandel die overeenkomt met de reinheid, de hoogheid en de heiligheid van het Evangelie van Christus. En zo’n wandel acht de apostel zo belangrijk, ja onmisbaar, dat hij het de Filippenzen met al de drang van zijn ziel op het hart bindt; “alleenlijk, wandelt waardiglijk het Evangelie van Christus!” En diezelfde vermaning moet vandaag nog met dezelfde ernst

en nadruk worden gebracht. Want dat wandelen, waardiglijk het Evangelie van Christus, laat doorgaans veel te wensen over. Dat leven in de tere vreze van God, in ootmoed en nederigheid, in zelfopofferende liefde, zoals het evangelie ons voorhoudt en ons in Christus, het vleesgeworden Woord, volmaakt voorstelt, wordt zo weinig, zo bitter weinig in de praktijk gebracht. En toch: wij weten het en de ervaring leert het ons waar zulk een wandel ontbreekt, daar heerst de dood; waar zulk een wandel wordt verwaarloosd, daar kwijnt het leven; waar zulk een wandel wordt nagejaagd, daar wordt God verheerlijkt en Zijn kinderen genieten er zelf de vrucht van, namelijk Gods gunst. Waar een wandel, “waardiglijk het Evangelie van Christus”, ontbreekt, daar heerst de dood. Het eerste kenmerk en duidelijkste kenmerk van het nieuwe leven is toch de lust om de Heere te vrezen, om te wandelen “waardiglijk het Evangelie van Christus.” En daarom: bij wie niets van deze wandel te bespeuren is, daar is nog die geestelijke dood, “want het is onmogelijk, dat wie Christus door een oprecht geloof is ingelijfd, niet zou voortbrengen vruchten der dankbaarheid.” Waar een wandel “waardiglijk het Evangelie van Christus” verwaarloosd wordt, daar kwijnt het leven. Er wordt veel geklaagd over een ingezonken geloofsleven bij Gods kinderen. En veelal terecht, denk ik. Maar hoe komt het? Daar kunnen verschillende oorzaken voor zijn. Maar de belangrijkste oor-

zaak is ongetwijfeld dat de wandel “waardiglijk het Evangelie van Christus” maar al te zeer verwaarloosd wordt. En waar de Heere zelf verband heeft gelegd tussen een godzaligheid en zaligheid, daar kan het niet anders of een slordige levenswandel doet het leven kwijnen. Als de voet niet volwaardig loopt op het pad van Gods geboden, dan komt er een dorheid en donkerheid over de ziel. Maar waar een wandel, “waardiglijk het Evangelie van Christus” wordt nagejaagd, daar wordt God verheerlijkt en Zijn kinderen genieten er zelf de vrucht van, namelijk de gunst van God. Het eerste is het hoogste en het grootste: dat Gods eer bevorderd wordt. Maar het is toch ook onzegbaar groot, om Gods gunst te mogen ervaren. “Ik zal wandelen in de ruimte, omdat ik Uw bevelen gezocht heb. Die Uw wet beminnen, hebben grote vrede en zij hebben geen aanstoot”. Uw liefdesdienst heeft mij nog nooit verdrotten. Zou een godvruchtige levenswandel ook niet de beste aanbeveling zijn voor het evangelie? Zou onze naaste er niet door gesticht worden en onder Gods zegen voor Christus gewonnen worden? Dat ons gebed dan mag zijn: Leer mij naar Uw wil te handelen, Ik zal dan in Uw waarheid wandelen, Neig mijn hart en voegt het saam, Tot de vrees van Uwe naam.

M. Vlietstra

Liefde in woord en daad 3

Johannes: 1 en 2a

De canon

De vraag kan boven komen: waarom behoort de derde brief van Johannes tot de canon van de Heilige Schrift? Er is verschil tussen de tweede en de derde brief van Johannes. Aangenomen kan worden dat de tweede brief bestemd was voor een gemeente. De derde brief is bestemd voor een privépersoon. De geadresseerde van de derde brief behoorde tot de gemeente. Zeker hadden in een aanvullend schrijven verschillende zaken onder de aandacht gebracht kunnen worden. Toch is er grond voor dat

de brief een plaats heeft gekregen in de Heilige Schrift. Gelijk dat gebeurd is met de brief van Paulus aan Filémon. Naast persoonlijke gegevens heeft Johannes gemeend verschillende zaken aan Gajus persoonlijk te moeten doorgeven. Van betekenis voor het gemeentelijke leven waarin Gajus een belangrijke plaats had. De verschillende zaken die in de brief naar voren komen, mogen ook vandaag overdacht en betracht worden. Voor het gemeentelijke leven van elke dag en bijzonder wanneer er een crisissituatie ontstaat. De

brief geeft regels voor geloof en leven. Vandaar dat we behoren aan te nemen dat de vroege kerk door de leiding van de Heilige Geest tot de overtuiging kwam dat ook deze brief, alhoewel aan één persoon gericht, behoort tot Gods Woord.

De ouderling

Naar de gewoonte in die tijd werd in de aanhef van de brief door de afzender gewezen op zijn positie of ambt. In dit verband spreekt Johannes nu weer van de ouderling. Een nadere aanduiding is niet nodig omdat Gajus Johannes kent. De zelfaanduiding 'de ouderling' spreekt niet van eerezucht, maar wijst op de plaats die Johannes ontvangen heeft. Johannes is oor- en ooggetuige geweest van Jezus' aanwezigheid en werk op aarde en behoorde nu tot de kring van de oudsten. Daardoor heeft zijn schrijven ook zeggenschap. Johannes schrijft in de Naam en de opdracht van de Heere. Wanneer we nu de zelfaanduiding van Johannes samenvoegen met wat we weten van de geadresseerde, dan kunnen we ook hier spreken van het bijzonder ambt en het ambt aller gelovigen. Ze vormen een eenheid maar hebben een eigen plaats en taak. Dit Bijbelse gegeven mag niet vervagen of zelfs verdwijnen. Er gebeurt vandaag zoveel. En maar spreken als gelovigen. De eigen vulling neemt geen eind en wordt de kerk daardoor een lichtende kaars?

Gajus

Als Johannes het heeft over Gajus is niet bekend of deze behoorde tot de personen die door Paulus als Gajus worden aangesproken. Uit het aanstaande bezoek van Johannes aan Gajus kunnen we opmaken dat Gajus in Klein-Azië woonde. Op zich is het niet zo belangrijk dat de persoon voor

Van de Redactie

Inhoud

In dit nummer van ons blad is een meditatie opgenomen van Ds. M. Vlietstra over Filippenzen 1: 27a 'Een Christelijke levenswandel.' Ds. Tanis schrijft over 3 Johannes: 1 en 2a onder het opschrift 'Liefde in woord en daad.' Ds. P. Roos levert een bijdrage over de samenwerking van CGK en GKV. Ds. Kieviet gaat verder met de behandeling van het Avondmaalsformulier. U treft een derde bijdrage aan over Abraham Hellenbroek. In de rubriek 'Voor u gelezen' is een stukje opgenomen van John Bunyan 'Wat moet ik doen?'

Ontmoetingsdag Bewaar het Pand Urk

Onderwerp: de tekenen der tijden.

Sprekers: Ds. L.W. van der Meij "Wanneer zullen deze tekenen zijn?" Matth. 24:3vv

Ds. D. Heemskerk (Hersteld Hervormd) "De strijd tegen de Kerk en de voortgang van Gods werk" Matth. 24:23-28

Ds. J.M.J. Kieviet "Gelijk de dagen van Noach" Matth. 24:36vv

Ds. A. Baars "De Zoon des mensen, zal Hij ook geloof vinden op de aarde?" Lukas 18:8

Datum: D.V. Zaterdag 15 september. Aanvang: 's morgens half elf, 's middags 2 uur. Plaats: Eben-Haëzerkerk, Almerelaan 1a, Urk.

In de middagpauze is er vis te koop. Ook is er een boekentafel

Het is een belangrijk onderwerp wat aangesneden wordt, we hopen dat er weer velen zullen komen om Gods Woord te horen en ook om elkaar te ontmoeten.

Ds. M. Vlietstra

Ds. M. Vlietstra heeft gemeend vanwege zijn leeftijd (88 jaar) zich als bestuurslid uit de stichting 'Bewaar het Pand' terug te trekken. We willen hem hartelijk dank zeggen voor alles wat hij voor onze stichting en ons blad heeft gedaan in de loop van vele jaren. We denken met dankbaarheid terug aan zijn inbreng op onze vergaderingen. We wensen hem met zijn vrouw bij het klimmen der jaren van harte Gods nabijheid en zegen toe.

Versijning volgende nr.

Het volgende nummer van ons blad zal in verband met de vakantietijd D.V. dinsdag 18 september 2012 verschijnen. Kopij graag binnen donderdag 6 september.

AvH

ons onbekend is. In de Heilige Schrift komen we zelfs naamlozen tegen die wel bij de Heere en Zijn gemeente bekend waren. Dat is het belangrijkste. Ook voor een ambtsdrager. We kunnen zeggen dat de naam Gajus met ere genoemd wordt, al was hij maar een eenvoudige burger van de gemeente. Het is te hopen dat er vandaag nog vele leesbare brieven van Christus zijn, al zijn het stillen in den lande, maar bij wie het leven spreekt van Gods vrucht. Het is de moeite waard acht te geven op wat Johannes aan hem schrijft. Niet overdreven, ook niet met een puur menselijke bedoeling ten eigen bate. Heel realistisch is dit. Geen pluimstrijkerij of vleierij, wat soms voor komt. Gode zij dank is er een zich verblijden in het werk der genade. Zoals blijkt uit het schrijven van Johannes. Zijn schrijven is gericht aan de geliefde Gajus, die ik in waarheid liefheb (vs.1). Wanneer de hartelijke verbintenis ontstaan is, blijft onbekend. Maar de zaak wordt door Johannes onderstreept.

Liefde in waarheid

Johannes heeft Gajus in waarheid lief. Het woord 'waarheid' heeft voor Johannes een diepe betekenis. In zijn twee eerste brieven komt het woord 'waarheid' op verschillende plaatsen voor. Johannes wijst zo op de waarheid die naar de wil van God in Christus Jezus gestalte heeft gekregen en door de Heilige Geest de onderlinge verhouding bepaalt en beheerst. De liefde is daarbij ingesloten. De beheersing daarvan blijkt ook in Johannes' aanspraak: geliefde (vs.2). Johannes brengt zo in praktijk wat hij anderen voorhoudt. Die liefheeft Dengene Die geboren heeft, die heeft ook lief dengene die uit Hem geboren is (1 Joh. 5:1). En dat zonder onderscheid! Uit wat nu verder door Johannes geschreven wordt bemerken we dat hij Gajus goed kent. Zijn dagelijks leven en zijn geestelijk leven. Bij de inhoud van het schrijven van Johannes aan Gajus moeten we stil staan.

Opvallende bede

Voor alle dingen wens ik, dat gij

welvaart en gezond zijt (vs. 2). Laat dit geen vragen oproepen, maar laten we nagaan wat Johannes voor Gajus bidt. Gajus staat nog in het volle leven. Hij is geen rentenier. Hij heeft een goed levensbestaan. Nu is Johannes bekend dat Gajus niet voor zichzelf leeft. Hij vergeet zijn naaste niet. Hij kent iets van de gezindheid van Tabitha. Zij was vol goede werken en deed aalmoezen (Hand. 9:36). Het Paulinische woord ging aan Gajus niet voorbij. Zo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goedgevoelen aan allen, maar meest aan de huisgenoten des geloofs (Gal. 6:10). Om dit steeds in praktijk te brengen zijn arbeidszegen en arbeidskracht noodzakelijk. Vanzelf is daar de werkkring bij betrokken. De verleende gastvrijheid door Gajus ligt ook in de bede van Johannes besloten. Rondreizende predikers vonden bij Gajus onderdak en dat niet alleen. Voor zover nodig was dacht hij ook aan hun levensonderhoud. In dat licht dienen we de bede van Johannes te verstaan.

Dienstbetoon in de toekomst

In de bede van Johannes ligt ook

een les voor ons. In het openbare gebed mag het gebed voor het dagelijkse levensbestaan niet ontbreken. De betekenis en het doel van de dienst der offerande behoort de gemeente bekend te zijn. De dienst der barmhartigheid dient voor zover mogelijk is betracht te worden. De naaste veraf en de naaste dichtbij zijn naast ons geplaatst. De deur moet ook open gaan voor de collectebus. Het is beslist te weinig hier tien eurocent in te doen. Geef de collectant geen stof om hierover in eigen kring opmerkingen te maken. Aan elk verantwoord doel dienen we te denken. De Heere heeft ons gezegend om te kunnen geven. We mogen ook vragen aan de Gever van alle goeds om steeds te kunnen geven. Nu voegt Paulus bij het geven: want God heeft een blijmoedige gever lief (2 Cor. 9:7b). Paulus bedoelt: God de Heere ziet graag dat er blijmoedig en onbekrompen gegeven wordt. Hij Zelf geeft ook gaven en dat steeds ruim, mild en overvloedig. Niemand kan zeggen dat God een karig God is. Het is een wonder dat de Heere nooit verwijt.

M.C. Tanis

We kunnen zeggen dat de naam Gajus met ere genoemd wordt, al was hij maar een eenvoudige burger van de gemeente.

Kerkelijk actueel

GKV

Reeds meermalen heb ik in deze rubriek de samenwerking met de Geref. Kerken Vrijgemaakt aan de orde gesteld. Het bleef daarbij beperkt tot algemene standpunten en inzichten. Er kwam nu een vraag bij ons bestuur binnen over een situatie in de praktijk, zoals deze gestalte krijgt in een plaatselijke gemeente. Ik verleen deze vraag voorrang gezien de urgentie hiervan. De vraagstellers stellen belangrijke vragen, die naar ik verwacht, bij meerderen in onze kerken leven.

Ik onthoud mij voorlopig van het noemen van namen en plaatsen. Het is echter mogelijk dat men punten van herkenning aantreft in het onderhavige geval. In onderstaande vragen wordt dieper nagedacht over de uiteindelijke consequenties die een nauwere vorm van samenleving met de GKV heeft. De vraag luidt als volgt:

"De samenwerking met G.K.v. (in

overleg met de Classis) is thans zover gevorderd dat na de a.s. najaarsclassis – en er tussentijds geen verhindering ontstaat – het definitieve samengaan met de vrijgemaakten per 1 jan.2013 zijn beslag zal hebben gekregen, met als naam CGKV! Daarbij hebben ondergetekenden, die Chr. Geref. wensen te blijven o.a. de volgende vragen: Heeft de kerkenraad (plus een deel van de gemeente) die deze samenwerking aangaat (en in praktische zin reeds

De concrete vraag is: Heeft de kerkenraad met deze besluiten nu het kerkverband verlaten? Er lijkt me, afgaande op wat ik nu op dit moment weet en begrepen heb van deze situatie, reden tot deze suggestie.

aangegaan is) de gemeente, en daarmee de C.G.Kerk verlaten?"

Als de zaak niet zo ernstig was, zouden we kunnen spreken van een interessante vraag. Deze vraag is voor mij nieuw, maar dat heeft te maken met het feit, dat de betreffende kerkenraad voor mijn gevoel een nieuwe fase van samenleving heeft bedacht. Onze kerkorde heeft voorzover ik weet, geen maatregelen getroffen voor een geval als het onderhavige. Er is in bijlage 8 van de Kerkorde niets te lezen over een zo verregaande vorm van samenleving. Heb ik mij daarin vergist, dan is er te meer reden om de noodklok te luiden. De betreffende kerkenraad overstijgt onze kerkorde omdat er in de KO nergens gesproken wordt over een naamsverandering, die verstrekkende gevolgen heeft. Ik begrijp de zorg van de vraagstellers en val hen daarin bij. Het is, nogmaals gezegd, voor mij een extra reden om deze vragen volledige voorrang te verlenen.

De vraag spreekt van een definitief samengaan, terwijl onze KO elke vorm van samenleving "voorlopig" noemt. Nu de kerkenraad zelfs denkt aan een nieuwe naam, doet deze zaak denken aan het dilemma waar veel leden uit de oude NHK voor stonden bij de fusie in 2004. Zet de NHK zich voort in de PKN, of houdt deze op te bestaan. Er is een spreekwoord dat men Roomser dan de Paus wil zijn; een soortgelijke situatie vinden we dan ook hier.

Ik begrijp overigens dat de classis hieraan nog een fiat moet verbinden; mijn belangstelling is temeer gewekt naar de afloop van dat besluit.

U begrijpt allen wel met mij dat het hier om belangrijke zaken gaat. Voorop moet ik stellen dat voor de meesten van ons de kerkordelijke onderbouwing al niet meer de hoogste prioriteit heeft, omdat we inhoudelijk het gehele concept van deze samenleving afwijzen. Wat zegt onze kerkorde hierover? Ik stel naast elkaar twee bepalingen uit Bijlage 8. Oordeelt u zelf!

"De nauwere samenleving is zuiver plaatselijk en mag niet worden gezien als een vereniging

tussen de betrokken kerken of als het constitueren van een nieuwe kerkformatie. De plaatselijke kerk behoudt haar zelfstandig karakter wat leer, dienst en kerkregering betreft totdat het eventueel komt tot verdere stappen op weg naar plaatselijke eenheid" (Bijlage 8, 1b).

"Bij de voortgang van het nauwer samenleven kan het komen tot een samenwerking waarbij de plaatselijke gemeenten vergaderen als één gemeente, uitkomend in de eenheid van leer, dienst en kerkregering, onverminderd het bepaalde in 1b en 1c inzake het zuiver plaatselijke en voorlopige karakter van deze nauwere samenleving" (3c). Ik krijg het gevoel als ik dit lees, dat de bekende Synodale vaagheden ook hier hun tol weer geëist hebben. Het is niet eenvoudig de beide bepalingen met elkaar in harmonie te brengen. Wat ernstiger is: ieder kan hiermee weer een eigen richting kiezen en een eigen uitleg aanhouden. Het is dus geen vereniging tussen de betrokken kerken of het constitueren van een nieuwe kerkformatie (1b).

Maar het mag wel komen tot de vorming van één gemeente !), uitkomend in de eenheid van leer, dienst en kerkregering..... Maar dat moet dan weer onverlet laten, wat er staat over de voorlopigheid enz. enz (1b). Hier zijn zoveel vragen te stellen dat ik nauwelijks de moed heb er aan te beginnen.

Waar is nu de beleden voorlopigheid als alles al één verklaard is? Welke voortgang is er verder nog, als de finish al bereikt is? Hier is het echt: elk wat wils. U kunt er alle kanten mee op. Dezelfde ambivalentie die ook ligt in het besluit (met eigen woorden gemakshalve vertolkt): Synodaal een halt, maar plaatselijk op naar de top.

De vraagstellers hebben te maken met progressieve stappen van hun kerkenraad. Deze stappen worden ondubbelzinnig onder kritiek van de KO gesteld (1b). Er blijft geen zelfstandig karakter meer over voor de kerkenraad van de CGKV. Men heeft dat ingeleverd. Men heeft verder in die gemeente een nieuw kerkverband geconsti-

tueerd. De classis krijgt het gemakkelijk. Hopelijk gaan de broeders niet moeilijk doen, als zou de zaak "gecompliceerder" liggen dan men zou denken. Maar de kerkenraad op zijn beurt zal denkkelijk als volgt argumenteren: wij zijn in de lijn van de KO "voortgegaan". Wij zijn nu één gemeente, omdat we in alles één zijn (behalve in de naam [Rs]). Nu wordt het toch weer gecompliceerder dan ik denk. Ik vrees dat dergelijke bepalingen debet zijn aan de verwarring in ons kerkverband, waar de vraagstellers terecht de vinger bij leggen. De concrete vraag is: Heeft de kerkenraad met deze besluiten nu het kerkverband verlaten? Er lijkt me, afgaande op wat ik nu op dit moment weet en begrepen heb van deze situatie, reden tot deze suggestie. Althans zal de betrokken kerkenraad er goed aan doen zich op deze consequenties te beraden. En als de classis deze weg verder meebewandelt, is de gehele zaak van de eenheid gefuseerd geraakt tot een nog verdere voortgang. Want dan is er weer een precedent. Ik ga er oprecht van uit, dat noch de kerkenraad, noch de classis deze ontwikkelingen beogen. Op kerkrechtelijke gronden. Maar op inhoudelijke heb ik dat vertrouwen niet zo duidelijk.

Als we eerlijk concluderen moeten we zeggen dat het gros van onze kerken dit namelijk wel wil. En dat we wat geruststellende gedachten inbouwen om iedereen rustig te houden en tevreden te stellen. Nu zou ik wensen dat de suggestie van de vraagstellers (namelijk een breuk met het kerkverband van de CGK) positief beantwoord zou kunnen worden. Het zou voor onze kerken de best aanneemelijke oplossing zijn. Begrijpt u mij niet verkeerd: ik wil hiermee allerm minst zeggen dat ik onverschillig sta tegenover een verlies van zoveel leden en gemeenten en broeders. Maar de gegeven situatie leidt vanzelf tot de gedachte dat de vorming van een nieuw kerkverband (CGKV) voor ons eigen kerkverband de minst schadelijke weg zou zijn. Wij als blijvers zullen dan direct bereid zijn om het resterende verontruste deel van de GKV op te nemen. Hopelijk leidt

deze vraag tot een kritisch zelfonderzoek binnen onze kerken.

Maar de vraag bevat nog een ander element: heeft de kerkenraad zodoende ook de gemeente verlaten? Hier schiet mijn kerkordelijke inzicht tekort. Dit gaat mijn verbeelding te boven. Ik ben sterk geneigd deze vraag met een "ja" te beantwoorden. Maar degenen die behoorden tot het gereformeerde deel van de oude NHK, hebben met deze vragen meer ervaring. Al moet ik opmaken uit de verschillende standpunten, dat deze vraag zeer verschillend beantwoord wordt. De kerkenraad zal deze conclusie niet willen trekken; de classis ook niet. Maar men dient zich af te vragen of men ongewild aanleiding geeft tot dit soort vragen. Hoe dan ook, we hebben hier te maken met een discussie, die verstrekken gevolgen heeft. De vraagstellers stellen nog enkele vragen, die m.i. de discussie verlengen "ad absurdum". Er is aanleiding tot deze vragen, maar ze voeren ons tot een onvoorstelbare situatie. Men vraagt of de kerkenraad met een dergelijk besluit zich schuldig maakt aan trouweloze verlating. Men vraagt verder naar de positie van hen die CGK (willen) blijven? Vormen

zij nog een gemeente? Hebben zij nog rechten? Ik denk dat dat laatste niet het geval is. In onze KO is het namelijk zo, dat de kerkenraad, die de gemeente vertegenwoordigt, autonoom is. Natuurlijk alleen in dat geval als men de gemeente werkelijk vertegenwoordigt. En als de zaken kerkrechtelijk uitgeprocedeerd zijn, d.w.z. dat de verontruste leden de kerkelijke weg van appèl zijn gegaan; maar men herinnere zich hetgeen ik ooit geschreven heb over de kerkelijke weg. Uit deze vragen moeten we wel concluderen dat de minderheid telkens en overal in de kou komt te staan. Dat is niet terecht, maar het is tegelijk wel praktisch. Gaat het over onbeduidende zaken dan moet men zich onderwerpen. Gaat het over principiële dingen, dan kan dat niet. En daarmee kom ik bij een vraag mijnerzijds: Wat kunnen wij voor leden als deze vraagstellers, betekenen? De vraag werd gesteld aan het bestuur van onze stichting. Deze vraag blijft nog op tafel liggen en vraagt om bezinning. Men zou na lezing van dit artikel kunnen denken dat ik een sterk anti-standpunt heb vertolkt. Ik begrijp dat, maar ik vraag u te overwegen of ik juist niet in sterke

mate een pro-geluid heb laten horen, door namelijk te denken en te handelen in het belang van ons eigen kerkverband. Dat kan de kerkenraad voornoemd nauwelijks zeggen. Zelfs onze GS kan dat niet zeggen. Ik wil echter alleen maar denken in het belang van ons kerkelijk beginsel. Dat is nog belangrijker dan het belang van onze kerken. Hiermee stel ik dat onze kerken in een grote crisis verzeild zijn geraakt. Deze had kunnen voorkomen worden als men van Kreta niet was afgevaaren. Ik voor mij denk steeds duidelijker aan onze toekomst als een gewoon blijven wat we zijn, namelijk Christelijk Gereformeerd. Dat lijkt me voor onze gemeenten maar de beste weg, zonder allerlei overhaaste stappen in welke richting dan ook. Laten we elkaar vasthouden, als er getrokken wordt aan de broederschap. Moge de Heere de staven Lieflijkheid en Saambinding, voorzover deze er nog zijn, niet verbreken. Na dit geschreven te hebben, voel ik ook de behoefte om in de komende tijd eens met u na te denken over de ware eenheid. Waarmee ik niet oordeel over de eenheid van een eventuele CGKV, maar waarmee ik wel een veiliger weg zou willen gaan.

P. Roos

*Hier schiet
mijn
kerkordelijke
inzicht tekort.
Dit gaat mijn
verbeelding te
boven.*

De praktijk der godzaligheid

Het avondmaalsformulier (73)

Bij het breken en het uitdelen van het brood spreekt de dienaar des Woords: "Het brood dat wij breken, is de gemeenschap aan het lichaam van Christus. Neemt, eet, gedenkt en gelooft dat het lichaam van Jezus Christus gebroken is tot een volkomen verzoening van al onze zonden."
En als hij de drinkbeker geeft: "De beker der dankzegging die wij dankzeggende zegenen, is de gemeenschap aan het bloed van Christus. Neemt, drinkt allen daaruit, gedenkt en gelooft dat het dierbaar bloed van Jezus vergoten is tot vergeving van al onze zonden."

De lezing van het formulier,

voorafgaande aan de bediening van het sacrament, is ten einde. De dienaar van het Woord heeft in deze avondmaalsdienst het tweede gedeelte van het formulier gelezen. Hij deed dat op een rustige en stichtelijke manier. De gemeente heeft zodoende niet de indruk gekregen dat de plaats van het formulier in deze dienst een formaliteit is. Maar ze heeft alle gelegenheid gehad de (voor vrijwel ieder) bekende woorden opnieuw tot zich te laten doordringen. En nu nadert het ogenblik dat de tafel zal worden geopend en dat de gelovigen, voor wie de Heere Jezus

immers dit sacrament heeft ingezet, zich aan de dis zullen zetten. Zo dadelijk neemt de avondmaalsbediening een aanvang. Eerst wordt nog een Psalm gezongen. Ondertussen is de dienaar van het Woord vanaf de kansel naar de tafel gegaan. Na een persoonlijk gebed brengt hij de tafel in gereedheid. Dan klinkt de nodiging voor de gasten aan de eerste (of enige) tafel. Die nodiging is sober en ernstig. Tegelijkertijd mag er bewogenheid en verlangen in doorklinken. Was het de Heere Jezus immers Zelf niet die bij het allereerste Avondmaal tot Zijn

*In het heilige
Avondmaal
worden Gods
kinderen
vermaand
en verzekerd
dat ze aan
de enige
offerande van
Christus die Hij
aan het kruis
heeft volbracht
en aan al
Zijn schatten
en gaven
gemeenschap
hebben.*

discipelen zei dat Hij zeer begeerd heeft dit Pascha met hen te eten voordat Hij zou lijden. De dienaar mag nu de tolk zijn van Christus. Tijdens de bediening van het sacrament, evenals in de nodiging, is opsmuk uit den boze. Zowel in de voorafgaande prediking als in de woorden van het formulier is al voldoende tot uitdrukking gekomen wie de genodigde gasten zijn, alsmede wat de Gastheer van hen verwacht. Bovenmatige emotie is ongepast. Als de avondmaalgangers gekomen en gezeten zijn, wordt de tafel geopend met een kort gebed. De zegen van de Heere is nooit vanzelfsprekend. Ze mag biddend worden ingewacht.

Uitdelingswoorden

In het formulier zijn de woorden opgenomen die tijdens de uitdeling van brood en wijn worden uitgesproken. Een dubbele zin bij de breking van het brood en eveneens een dubbele zin bij de uitdeling van de wijn. Elk van deze woorden begint met een (min of meer vrij) citaat van wat we lezen in 1 Korinthe 10: 16. Dat zijn woorden van de apostel Paulus. Hij legt daarin nadruk op de gemeenschap die Gods kerk ontvangt met het lichaam en bloed van de Heere Jezus. De Statenvertalers zeggen in hun kanttekening bij deze plaats nog eens dat het sacrament is "een teken en onderpand van de geestelijke gemeenschap die wij met Christus' bloed en lichaam hebben. (...) Een wijze van spreken in de sacramenten gebruikelijk."

Hier blijkt opnieuw hoe bijbels de reformatische visie op de betekenis en de sprake van de sacramenten is. In het heilige Avondmaal worden Gods kinderen vermaand en verzekerd dat ze aan de enige offerande van Christus die Hij aan het kruis heeft volbracht en aan al Zijn schatten en gaven gemeenschap hebben. "Wie Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt", zo heeft de Heere Jezus betuigd, "die blijft in Mij en ik in hem." Wie dat doet, die heeft nú al deel aan het eeuwige leven. "Want Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank." Dat eten en drinken van Christus'

vlees en bloed is niet anders dan het geloven in Hem. [Joh. 6: 47-58]. Wie dan ook gelovig tot Zijn gedachtenis het gebroken brood eet en de vergoten wijn drinkt, mag zich – al etende en drinkende – verzekerd weten van de geestelijke gemeenschap met Christus en zo van het deelhebben aan Zijn verdiensten en zaligheid. Ik zal hier nu niet verder over uitweiden omdat dit alles in de voorgaande artikelen al breedvoerig aan de orde is geweest.

Ik zou ook nog iets kunnen zeggen over die merkwaardige uitdrukking waarin de beker "dankzeggende" wordt gezegd. Ook deze woorden zijn rechtstreeks ontleend aan 1 Korinthe 10. De vraag is wat er mee wordt bedoeld. De apostel gebruikt hier een Grieks woord dat zowel zegenen als dankzeggen betekent. Op hun vertaling geven de Statenvertalers de volgende toelichting: "Hier moet 'zegenen' en niet 'dankzeggen' overgezet worden, overmits niet gezegd kan worden dat wij de drinkbeker dankzeggen (...), maar wel de drinkbeker zégenen. Door dit zegenen wordt verstaan, niet door kracht van enige woorden de wijn veranderen in het wezenlijke bloed van Christus, maar met gebeden, dankzegging en verhaal van de instelling en het einde (doel) van het heilig Avondmaal heiligen, of: van andere gemene (gewone) drank afzonderen en tot dit heilig gebruik toe-eigenen, gelijk het woord zegenen ook gebruikt wordt in Gen. 2: 3 en Exod. 20: 11, alwaar van God gezegd wordt de zevende dag gezegend en geheiligd te hebben, omdat Hij die van andere gemene (gewone) dagen heeft afgezonderd en tot een heilig gebruik toe-geëigend." Gewoon brood is het dat aange-reikt wordt en heel geen bijzondere wijn die wordt uitgedeeld. We hebben er niets speciaals, laat staan iets mysterieus of geheimzinnigs, van te verwachten. Maar voor het gebruik als een heilig sacrament zondert de Heere het af, opdat de Zijnen door het gelovig eten en drinken ervan de belofte van het Evangelie des te beter zouden verstaan en geloven. En de

inhoud van die belofte? Niemand minder dan Christus Jezus, de Gekruisigde, die dit middel aan Zijn kerk gaf om in de kennis en de genade van Zijn persoon en werk meer en meer toe te nemen. Dan is er inderdaad bij het ontvangen van deze tekenen dankensstof te over. "k Zal bij de kelk des heils Zijn naam vermelden, en roepen Hem met blijde erkentenis aan."

Neemt ... gedenkt

In veel bijbel- en psalmuitgaven wordt volstaan met de uitdelingswoorden die zijn ontleend aan de eerste Korinthebrief. Zo is ook de oorspronkelijke formulering geweest. Oude bronnen geven aan dat vooral Melanchton, medewerker en opvolger van Luther, de keuze heeft gemaakt deze woorden bij de viering te gebruiken. In ieder geval heeft een dergelijk advies van Melanchton aan de keurvorst van de Paltz in 1559 ertoe bijgedragen dat deze korte formule in de liturgie van de Paltz en zo in de orde van dienst in de Nederlandse kerken is ingevoerd. Sommigen menen dat Calvijn ze ook al gebruikte in zijn Straatsburgse tijd (1538-1541).

Toch zullen de meesten van onze predikanten hiermee niet volstaan. Doorgaans wordt er, zowel bij de breking van het brood als bij de uitreiking van de wijn, nog een zinsnede aan toegevoegd. Ook deze uitbreiding heeft oude papieren. Ze heeft haar ontstaan in de beginperiode van de Nederlandse kerken. In 1574 werd er in Dordrecht de Provinciale Synode der kerken van Holland en Zeeland gehouden, en in 1578 in diezelfde stad de Nationale Synode der Nederlandse, Duitse en Waalse kerken. Beide synoden spraken uit dat de uitreikingsformule moest worden uitgebreid met de woorden: "Neemt, eet, gedenkt en gelooft dat het lichaam van Jezus Christus gebroken is tot een volkomen verzoening van al onze zonden. (...) Neemt, drinkt allen daaruit, gedenkt en gelooft dat het dierbaar bloed van Jezus vergoten is tot vergeving van al onze zonden." De Generale Synode die in 1581 te Middelburg werd gehouden, heeft dit besluit bevestigd. Overigens is het merkwaardig dat

de Nationale Synode te Dordrecht in 1618-1619 hier niet meer over spreekt. Kennelijk laat men het in de vrijheid der kerken. Het is aan te nemen dat de kerk der hervorming in ons land deze uitgebreide formule heeft gebruikt. De bekende Gijsbertus Voetius bijvoorbeeld vermeldt in 1667 dat ze algemeen van kracht is. Wat de inhoud van de woorden

betreft: ze zijn door en door schriftuurlijk. Wordt in eerste instantie gewezen op de verzoening die door Christus aan het kruis is verworven (*"Het brood dat wij breken... De beker der dankzegging die wij dankzeggende zegenen..."*), de zinnen die daarna volgen, wijzen op de oefening van het geloof. Het zijn bijbelse woorden die stuk voor stuk wijzen op aspecten van

dat geloof: *nemen, eten, drinken, gedenken...* Zo is het naar de inzetting van Christus. Zo wil Hij de Zijnen aan Zijn tafel tot het eeuwige leven spijzen en laven.

J.M.J. Kieviet

Voor u gelezen

Wat moet ik doen?

"Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden"
Hand. 16: 31

Er zijn mensen die Gods genade misbruiken. Zij zeggen: "Laten we zondigen, opdat de genade overvloediger zij. Laten we het kwade doen, opdat het goede daaruit zal voortkomen." U begrijpt: het is rechtvaardig als dezen verdoemd worden.

Wilt u weten of u behoort bij degenen die zichzelf waarnemen als de grootste der zondaren? Wilt u weten of u zo vrij mag zijn het met Gods genade te wagen? Dan zal ik u drie vragen voorleggen. Daaraan kunt u zichzelf toetsen.

1. Hebt u een open oog voor de zonde?
2. Bent u de zonden moe?
3. Wilt u, met heel uw hart, door Jezus Christus gered worden?

Dat zijn vragen die ik u wilde stellen. Niet meer, maar ook niet minder. Als het zo waarlijk met u gesteld is, hoe groot de zonden ook zijn die u begaan hebt, hoe slecht u zich ook voelt, hoe ver het ook van u is om te denken dat God u genade zou schenken, toch bent u degene die door Gods Woord is overmeesterd. Aan u wordt vrij vergeving van zonden aangeboden door de verlossing die in Christus Jezus is! Toen de gevangenenbewaarder uitriep: "Wat moet ik doen, opdat ik zalig worde?", was het antwoord: "Geloof in

de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden." Hij die een open oog heeft voor zijn zonden, wordt door die zonden tot radeloosheid gebracht. Die wil hij graag kwijt. Hij wil door Gods genade zalig worden. Als het zo met u is, vrees dan niet. Geef dan niet toe aan de wanhoop. U bedriegt zich niet, als u in Jezus Christus het eeuwige leven zult beërven. Christus staat juist gereed voor iemand als u bent! "Ik ben een Licht in de wereld gekomen, opdat een iegelijk die in Mij gelooft, in de duisternis niet blijve."

Satan legt erop toe tegen hen die zich de genade aanmatigen te zeggen dat het goed met hen is. Maar Gods kinderen maakt hij wijs dat zij onbeschaamd en brutaal zijn tegenover God. Ik heb nog nooit iemand die zich het geloof aanmatigde, horen zeggen dat hij bang was dat hij een gestolen geloof had. Maar vaak heb ik de oprechte en nederige zielen horen zeggen dat zij zo bang waren dat hun geloof niet het ware geloof uit God was. Ach, waarom zou satan ook de mensen lastig vallen waarvan hij weet dat ze in het einde hem toch zullen toevallen? Maar hij maakt zich druk met hen die door genade de juiste weg mogen wandelen om aan zijn helse strikken te ontkomen. Dat is vanzelf de reden waarom Gods kinderen zoveel moeilijkheden van hem ondervinden. De schijngevolgen laten hij

met rust, maar de ware nederigen haat hij.

Toch roep ik u toe: Wanhoop niet aan de waarheid van Gods genade. Laten degenen die berouw hebben van hun zonden en gered willen worden door Christus, niet wanhopen. Maar degenen die in de zonde willen blijven leven, roep ik toe dat zij zich bedriegen als zij menen dat zij het ware geloof bezitten.

Al staat de deur van Gods genade zo wijd open om de boetvaardige zondaar binnen te laten, hij is ook stevig afgesloten en vergrendeld voor degenen die zich het geloof aanmatigen. Paulus schrijft aan de Galaten: "Dwaalt niet. God laat zich niet bespotten. Want zo wat de mens zaait, dat zal hij ook maaien." Denk niet dat God zich laat overhalen door mooi gepraat. "Hij kent degenen die op Hem betrouwen."

Hij kent hen die door Christus in oprechtheid tot Hem komen om genade te verkrijgen. Hun roept Hij toe: "Op dezen zal Ik zien, op de arme en verslagene van geest en die voor Mijn Woord beeft."

John Bunyan

*Ik heb nog
nooit iemand
die zich
het geloof
aanmatigde,
horen zeggen
dat hij bang
was dat hij
een gestolen
geloof had.*

Sprekend verleden. Abraham Hellenbroek. 3.

Job verlangde naar de volle genieting en de onmiddellijke nabijheid van zijn Verlosser.

In dit artikeltje willen we iets doorgeven uit een preek van Abraham Hellenbroek over Job 19:27 'Mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot.' Dood en eeuwigheid zijn schrikwekkende zaken voor de goddelozen. Dat is anders voor de godzaligen. Voor de goddelozen geldt dat door de dood het lichaam in het graf terecht komt waar het tot vertering overgaat. De dood betekent voor de goddelozen de eeuwige rampzaligheid. Zo is er een koning geweest die verbood aan zijn hof te spreken over de dood. De godzaligen mogen heel anders tegen de dood aankijken. De dood is voor hen de deur tot de hemel en tot de zaligheid. De dood is voor hen een bode van goede tijding. De dood is voor hen wenselijk en begeerlijk. Zij kunnen een hele sterke begeerte hebben om ontbonden te zijn. Job is hier een voorbeeld van. Hij kende dat sterke verlangen: 'Mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot.'

Sterk verlangen

De mens heeft twee nieren. Maar we moeten de tekst niet zo letterlijk opvatten dat de nieren zelf verlangens kennen. Nieren geven de aller innigste gestalten en werkzaamheden van de ziel aan. In die betekenis wordt ook gezegd dat de Heere Hartenkenner en Nierenproever is. In Jeremia 11:20 staat dat de Heere de nieren en het hart proeft. In Spreuken 23:16a staat 'En mijn nieren zullen van vreugde opspringen.' 'Verlangen' in onze tekst betekent hier bezwijken of versmachten door zeer sterke begeerten naar dingen die men graag heeft en evenwel nog mist. Sterke begeerten kunnen een mens mager doen worden. Dat was bij Amnon de uitwerking van zijn sterke begeerte. We lezen in Psalm 84:3 'Mijn ziel is begerig en bezwijkt ook van verlangen.'

In Psalm 119:81 staat 'Mijn ziel is bezwijken van verlangen naar Uw heil.' Wat Job 19:27 betreft staat het woordje 'zeer' niet als een apart woordje in de grondtekst, maar het grondwoord voor verlangen wordt door de toevoeging van het woordje 'zeer' in onze vertaling wel heel goed omschreven. Het is geen slap, maar een sterk verlangen. Job bezweek als het ware van verlangen. Job verlangde niet naar tijdelijke genietingen of zegeningen. Job verlangde naar de volle genieting en de onmiddellijke nabijheid van zijn Verlosser. Hij verlangde naar verlossing uit al zijn tegenwoordige ellenden. Door het sterven zou het lichaam van Job rusten in vrede en zou zijn ziel ingaan in eeuwige heerlijkheid. Hij verlangde ook naar de dag van de zalige opstanding. Dan zou hij met zijn vlees en uit zijn ogen zijn Verlosser zien.

Gericht verlangen

Het verlangen strekt zich uit naar iets dat er niet is. Job was nog op weg naar het Vaderland, hij was nog niet in het Vaderland. Hij woonde nog uit van de Heere en van de hemel. Verlangen betekent ook dat je je ervan bewust bent wat je mist. Job was door genade een vreemdeling op aarde. Verlangen betekent ook dat je niet tevreden bent over je tegenwoordige toestand. Wie tevreden is in het gemis, kent geen verlangen. De beloften van God geven zekerheid dat het verlangen vervuld zal worden. Gods kinderen verwachten naar Gods belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde. Job achtte van grote waarde waar zijn verlangen naar uitging. Hij wist wat hij verlangde. Job had hoge waardering voor datgene wat hij verlangde. We kunnen dit vergelijken met het verlangen van David in Psalm 31:20 'O, hoe groot is Uw

goed, dat Gij weggelegd hebt voor degenen, die U vrezen; dat Gij gewrocht hebt voor degenen die op U betrouwen.' Het verlangen gaat ook samen met een gedurig denken aan de zaak die begeerd wordt. Job probeerde te denken aan de dingen die Boven zijn. Daar lag zijn schat en daar ging zijn hart naar uit. Job verlangde uit het lichaam uit te wonen en bij de Heere in te wonen. Verlangen houdt niet alleen in dat de belofte er ligt, maar ook de verwachting dat de belofte vervuld zal worden. Job mag gelovig vertrouwen omdat hij weet dat zijn Verlosser leeft. Het verlangen op zich is al sterk. De woorden 'in mijn schoot' onderstrepen dat nog eens. Met 'schoot' wordt niet de plaats van het lichaam bedoeld waarop een kind kan gaan zitten, maar de binnenkant van de mens, de boezem. De nieren liggen daar achter. Job omschrijft hiermee de innigheid, de oprechtheid, de vastheid en de duurzaamheid van zijn verlangen.

Toepassing

In de toepassing begint Hellenbroek met uit te spreken "Ziet daar, mijn toehoorders, een allerschoonste, een allerwenselijkste gestalte: Och waren wij ook allemaal zulke Jobs. Maar zo schoon als zij is, zo zeldzaam is zij ook en bij zeer weinigen te vinden." Er zijn verlangens genoeg, maar dat zijn verlangens naar de dingen van deze wereld. Job mocht verlangen naar de dood en het aanschouwen van God wat daarop zou volgen. Duizenden zijn zeer bevreesd om te sterven: de wereld houdt hen vast en de wereld ligt hen na aan het hart. Zij hebben een beschuldigend geweten. Ze vrezen na hun dood een heel andere verwachting te hebben dan Job. Zij vrezen op de dag van de wederopstanding

God te aanschouwen. Er zijn er die niet zo bevreesd zijn voor de dood, maar toch de verwachting van Job niet kennen. Zij zijn ongevoelig voor de hemel en voor de hel. Zij maken zich daar niet druk over. Zij denken daar niet ernstig aan. Het laat hen koud of zij na dit leven gelukkig of rampzalig zullen zijn. Er kan ook sprake zijn van vluchtige verlangens. Dan is er wel een algemene begeerte om bij de Heere Jezus in de hemel te zijn, maar zonder grond. Dan is er sprake van een onbestendig verlangen. Weer anderen zouden wel willen sterven en in de hemel willen zijn als zij het benauwd hebben in de wereld of als zij pijn hebben. Dan zijn de omstandigheden zo dat zij geen plezier meer kunnen hebben in de wereld. Maar het sterke verlangen van Job kennen zij niet. Anderen beginnen pas te verlangen op hun sterfbed. Dan willen zij de hel ontgaan en de hemel in gaan. Hoe goddeloos men ook heeft geleefd, dan wordt geroepen: O God, wees mij arme zondaar genadig. Och Heere Jezus, ontferm U Zich mijner. Er was in de gezonde dagen geen achting voor de predikanten en men kwam niet veel in de kerk, maar als het sterven wordt worden de predikanten geroepen alsof zij de hemel onder hun mantel met zich mee zouden brengen. Hellenbroek spreekt

dan vermanende woorden: "En daarom, och arm mens, hoe hoog tijd is het voor u om eens wijs te worden eer het te laat zal zijn." Eens zult u sterven. U weet niet wanneer en op welke manier u zult sterven. Er is een eindeloos verschil tussen hen die zonder en hen die met een gegrond aandeel aan de Verlosser sterven. "Wordt eens ernstige verlangers naar de Heere Jezus, om daardoor bezitters van Hem te worden, om zo te komen tot dat recht om met Job te kunnen zeggen: Ik weet, mijn Verlosser leeft: mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot; zo moest u zoeken, grijpen, jagen, werken, strijden, geweld doen, om onze Job na te streven." Vervolgens spreekt Hellenbroek Gods kinderen aan. Zij kunnen soms heel ver verwijderd zijn van de gestalte van Job. Hellenbroek noemt diverse oorzaken hiervoor. Het kan een soort verzoeking zijn dat Gods kind met de schrik voor de dood geweldig wordt aangevallen. Het kan zijn dat de dood teveel op zichzelf wordt gezien, zonder te bedenken dat Christus de dood van karakter heeft veranderd. Een oorzaak kan ook zijn dat Gods kind te veel op heeft met de wereld. De band aan man, vrouw of kinderen kan te sterk zijn. Het is mogelijk dat er niet genoeg gestaan wordt naar zekerheid. Een oorzaak kan ook zijn dat

Gods kind niet genoeg vervuld is van de Heere Jezus en van de hemel. Hellenbroek schrijft: "O, mijn vrienden, dat moest immers zo niet zijn. En daarom: zoekt zulks in des Heeren kracht te verbeteren en het erop toe te leggen om onze godvruchtige Job na te volgen." Leef verstorven van de wereld. De wereld is nietig. Leef los van alle banden die het verlangen kunnen belemmeren. Probeer op goede gronden zekerder te worden van uw genadestaat en van de betrekking op uw Losser. Leef teer en nauwgezet, dat geeft ruimte in de ziel aan het verlangen. Tracht te leven vol van de Heere Jezus als uw Goël en Verlosser. Leef veel met de hemel in het oog. Dat geeft de ziel vleugels. We besluiten met het slot van de preek: "En zou u niet? De onmiddellijke nabijheid bij uw Zienvriend en Borg is het immers wel waardig! O, verlangt er naar, reikhalst naar Hem, met alle ernst, tot de tijd dat u op uw sterfbed uw hoofd gerust zult neerleggen, en onder een gelovig verlangen naar uw Goël, zult heengaan, om in Zijn ongestoorde, eeuwigdurende en hartverrukkende gemeenschap voor altijd te leven. O, wiens nieren verlangen niet zeer in zijn schoot: Amen."

A. van Heteren

Een oorzaak kan ook zijn dat Gods kind te veel op heeft met de wereld. De band aan man, vrouw of kinderen kan te sterk zijn.

Boekbesprekingen

Simon Jones, De wereld van de vroege kerk, gebonden, 192 blz., € 19,90, Uitgeverij Boekencentrum, Zoetermeer, ISBN 97890239 20632.

De ondertitel van dit boek luidt: 'Het dagelijks leven van de eerste christenen.' Het boek is oorspronkelijk in het Engels uitgegeven. Onder eindredactie van Henk A. Bakker is het nu in het Nederlands verschenen. De auteur is docent Nieuwe Testament aan het Spurgeon's College en schreef verschillende boeken. Er is door de schrijver heel wat archeologisch materiaal bestudeerd. Daarnaast heeft hij kennis genomen van oude bronnen. Heel wat vragen

komen in dit boek aan de orde: hoe besteedden mensen hun vrije tijd, hoe zag het gezinsleven eruit, hoe werd de kost verdiend, wat was de rol van vrouwen en hoe verliepen de samenkomsten van de eerste christenen. Er zijn veel foto's, kaarten en afbeeldingen in dit boek verwerkt. We weten heel wat over het geestelijke leven van de eerste kerk, maar van het dagelijkse leven is minder bekend. Het boek biedt een overzicht van het dagelijkse leven van christenen in de jaren dertig tot halverwege de jaren zestig van de eerste eeuw in Romeinse steden. Allerlei omstandigheden uit het leven van de

eerste christenen worden beschreven. De auteur is bescheiden. In de inleiding staat "Dit boek is geen uitputtende behandeling noch een overzicht van alle wetenswaardigheden over het Romeinse rijk en de plaats die de vroegste christelijke gemeenschappen daarbinnen innamen. De bedoeling ervan is het opvullen van enkele hiaten en je nieuwsgierigheid naar die periode te prikkelen." Op blz. 32 wordt weergegeven hoe de eerste christenen werden waargenomen: "Ze hadden de gewoonte om op een vaste dag voor zonsopgang bij elkaar te komen, een lofzang te zingen aan Christus als ware

hij een god, elkaar plechtig te beloven geen misdrijf te plegen, en evenmin fraude, diefstal of overspel te plegen, noch woordbreuk te plegen, en niet te weigeren om goederen die aan hen ter bewaring waren gegeven terug te geven aan de rechtmatige eigenaar. Dat alles gedaan zijnde gingen ze dan uiteen, en kwamen op een later tijdstip weer bij elkaar om te eten, gezamenlijk maar zonder daarbij snode plannen te beramen." Over de slavernij worden interessante gegevens meegedeeld. We lezen op blz. 67 dat er in het Romeinse rijk tussen de zestien en twintig procent slaaf was. In Rome was waarschijnlijk een derde deel van de bevolking slaaf. Op blz. 73 lezen we dat hardwerkende en gehoorzame slaven na een bepaalde periode hun vrijheid kregen of herkregen. Op blz. 77 is een zilveren vaas afgebeeld uit de 6e eeuw na Christus. Dat lijkt mij niet juist in een boek dat gaat over het dagelijks leven van de eerste christenen. In onze tijd verdienen topsporters heel veel. Dat was ook al in de eerste eeuwen van het Romeinse rijk het geval. Goede wagenmenners konden honderd keer meer verdienen dan een advocaat in de rechtbank (blz. 88). Op blz. 150 lezen we dat de leiders van de eerste christelijke gemeenschappen uit de zogenaamde middenklasse kwamen. Op blz. 152 lezen we "Het is zeer waarschijnlijk dat de vroegste christelijke gemeenschappen een ongewone samenstelling hadden. Ze bestonden uit armen en mensen uit de aspirant-middenklasse die geld verdienden in redelijk goede economische omstandigheden in het begin van het keizerrijk." De auteur heeft de lijst van namen in Romeinen 16 onderzocht. Daaruit blijkt dat minstens een derde slaaf was of van slaven afstamde (blz. 157). Sociaal gezien waren de christenen de meest gemêleerde groep in het Romeinse rijk (blz. 161). Interessant is de mededeling op blz. 185 dat de Areopagus in Athene geen debatingclub was, maar een wetgevend orgaan. Dat betekent dat Paulus daar dus eigenlijk terecht stond. Wie zich verder wil verdiepen in het leven van de eer-

ste christenen vindt achterin het boek een lange lijst boeken die ter bestudering ter hand kunnen worden genomen.

W. Schippers, De zoon van schipper Holting, gebonden, 160 blz., € 13,95, Uitgeverij 'de Ramschoorn', Goes, ISBN 9789-4611503-32.

Het boek heeft als ondertitel: 'Op de vlucht als een misdadiger.' Het boek gaat over een schipperszoon die samen met zijn zus opgroeit. Op jonge leeftijd moeten zij hun moeder missen. Schipper Holting hertrouwt met een ijdele Belgische vrouw die samen met haar zoon in het huis van schipper Holting gaat wonen. Het leven in huis wordt heel anders. De eigen moeder van de schipperskinderen had het ene nodige aan haar kinderen voorge-

houden. De Belgische vrouw daarentegen leeft zorgeloos en werelds. Op een gegeven moment slaat de zoon van de schipper met een spa de zoon van de Belgische vrouw neer en vlucht de zee op. De zoon van schipper Holting is bang dat hij een moord heeft begaan. Hij komt terecht op een verwaarloosd schip. Hij voorkomt dat de schipper door een matroos wordt vermoord. Uiteindelijk ontmoet de zoon van schipper Holting op Java de dood gewaande zoon van de Belgische vrouw waardoor er een wonderlijke wending ten goede komt. Het nu verschenen boek is nr. 25 uit de Schippersserie. Het is een spannend boek dat zijn weg wel zal weten te vinden.

Persberichten

Stichting De Tabernakel

Op uitnodiging van Stichting De Tabernakel komt dr. J.R. Beeke, hoogleraar aan het Puritan Reformed Theological Seminary in Grand Rapids (USA), opnieuw naar Nederland. Deze puriteinkenner zal op diverse plaatsen in Nederland lezingen houden. In de week van 13 - 18 september organiseert De Tabernakel drie bezinningsavonden, op 13 september in Goes, op 14 september in Hardinxveld en op 18 september in Apeldoorn. Daarnaast zal dr. Beeke samen met ds. B. Elshout lezingen verzorgen op De Tabernakeldag, op zaterdag 15 september in Veenendaal. Zaterdagavond 15 september is er een jongerenavond in Zeist; de organisatie is in handen van Kom ook, LCJ en HHJO. Op maandag 17 september is er overdag een seminar voor predikanten en studenten theologie. De lezingen zullen alle worden gehouden rondom het thema 'Puriteinse ontmoetingen'. Ieder is van harte welkom om te luisteren naar de boodschap van de puriteinen die ons ook vandaag nog veel te zeggen heeft. Via http://www2.tabernakel.nl/cms.php?id_cms=62 vindt u alle informatie over deze sprekende bijeenkomsten.

Bestuur Stichting De Tabernakel

Uitnodiging

Op D.V. maandag 3 september a.s. zal de officiële opening plaatsvinden van het academisch jaar 2012/2013 aan onze universiteit. De plechtigheid vindt plaats in de aula en begint om 14.00 uur. De rede in deze bijeenkomst wordt gehouden door prof.dr. A. Baars. Het thema is: 'De eenvoudige Heidelbergse...!'. Een korte geschiedenis van de catechismus-preek in Nederland. Aansluitend geeft de rector, prof.dr. G.C. den Hertog, een beknopt overzicht over het afgelopen cursusjaar en blik hij vooruit. Drs. C. van Atten, voorzitter van het curatorium, verzorgt een meditatief moment en gaat voor in dankzegging en gebed. Van harte nodigen wij u uit deze bijeenkomst en de receptie daarna, bij te wonen. Uw aanwezigheid wordt zeer op prijs gesteld.

SSNR-congres

'Leven met God.'

Doorwerking van puriteins gedachtegoed'

Op D.V. zaterdag 29 september 2012 houdt de Stichting Studie der Nadere Reformatie haar jaarlijkse congres. Dit jaar onder de titel 'Leven met God. Doorwer-

king van puriteins gedachtegoed in West-Europa'.

In drie lezingen wordt de receptie van puriteinse vroomheidsliteratuur in de Nederlandse Republiek en in Duitsland belicht.

In de eerste lezing worden de aard en ontwikkeling van het Schotse puritanisme geschetst. Bij de receptie hiervan in Nederland wordt nagegaan in hoeverre karakteristieke elementen als 'het persoonlijk of nationale verbondmaken' en de 'particuliere godsdienstige gezelschappen' invloed in ons land uitoefenden.

In de tweede lezing worden de puriteinse invloeden in de catechismusverklaringen van Cornelis van Poudroyen en van Johannes d'Outrein gekarakteriseerd en ver-

geleken. In de laatste lezing komt de invloed van het puritanisme in Duitsland en Zwitserland via persoonlijke contacten en Duitse vertalingen aan de orde. Hierbij wordt de ontvangst onder gereformeerden en lutheranen vergeleken. Sprekers en onderwerpen: L.J. van Valen, 'Naar Schots voorbeeld. Leven met God, belicht vanuit puriteins gedachtegoed'; Prof. dr. W. Verboom, 'Puriteinse catechismusprediking in Nederland'; Dr. J. van de Kamp, 'Op verzoek van vromen vertaald: Puriteinse invloeden in het Duitse taalgebied in de zeventiende eeuw' Belangstellenden worden van harte uitgenodigd op zaterdag 29 september a.s. het congres bij te wonen in de aula van Hogeschool De Drie-

star, Burg. Jamessingel 2, Gouda. Aanvang: 10.30; sluiting: 15.00. Aanmelding: Vóór 15 september via: www.ssnr.nl/congres-nadere-reformatie. De deelnemingskosten bedragen inclusief koffie/thee en lunch € 22,50 en studenten op vertoon van studentenpas € 17,50. Dit bedrag dient tegelijk met de aanmelding te worden overgemaakt op ING rekening 5352562, t.n.v.: Stichting Studie der Nadere Reformatie te Bilthoven. Zie voor het laatste nieuws en enige literatuur: www.ssnr.nl/congres-nadere-reformatie.

HERFSTVAKANTIE OP TEXEL

De NIEUWE Verrassing

NU NOG ONGEKENDE INTRODUCTIEKORTING

Zoek en boek via www.deverrassing.nl

Of neem contact op via: **0222 31 89 06**

RST
Zorgverleners

Kraamzorg

**"Mijn kraamzorg?
Samen genieten!"**

Kraamzorg door medewerkers met een reformatische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.
Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **verpleging & verzorging** en **huishoudelijke hulp**

VAN STAVEREN
Begrafenisverzorging

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

Sumatrastraat 11 2405 EM Alphen aan den Rijn (0172) 233338
info@vanstaverenbegrafenisverzorging.nl
www.vanstaverenbegrafenisverzorging.nl

DE ENIGE TROOST

Catechisatiemethode, die in 5 delen de catechismus behandelt
Voor jongeren tussen 11 en 17 jaar. Geschreven door ds. A.C. Uitslag
Verdere informatie: e: a.c.uitslag@kliksafe.nl of tel. 0527-681593

Rust en ontspanning in de prachtige Vulkaaneifel!

(dichtbij Friedensstimme-gemeente)

Ruime appartementen te huur

Inf.: 0049-6594258990 en www.huizesolagratia.nl

Colofon

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk.
Verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter en Ds. A. van Heteren, Ds. K. Hoefnagel en Ds. J.M.J. Kieviet

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Kopij voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" zenden naar:
Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, tel. 0527-688978

ADMINISTRATIE:

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. Telefoon: 0184-669116. Fax: 084-2220131. Email: pand@solcon.nl ING 70.43.50 t.n.v. Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.

Abonnementsprijs € 15,00 per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 14 dollar per jaar. Advertenties € 0,37 (ex. BTW) per mm met een kolombreedte van 6 cm. Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

Christelijk Nederland

Daad bij het Woord

Het christelijk geloof is uniek.
Gods geboden zijn heilzaam voor iedereen.
De SGP staat voor de Bijbelse boodschap.
Dwars tegen heersende liberale opvattingen in.

Het ongeboren leven verdient bescherming.
Abortussen zijn tenhemelschreiend.
Ook euthanasie moet verboden worden.
De Schepper geeft en neemt het leven.

Het gezin is de hoeksteen van de samenleving.
Het huwelijk tussen man en vrouw is de basis.
Belastingheffing moet gezinsvriendelijker.
Kinderbijslag en kindgebonden budget omhoog.

De SGP staat:

- vóór een christelijk Nederland
- vóór het leven
- vóór huwelijk en gezin

Maak het verschil

En stem woensdag 12 september SGP!

De SGP stáát ervoor!

www.sgp.nl

Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)
GOUDA, T 0182 - 69 69 00